

Proč žáci psali rezoluci?

Vzdělávací cíl: Žáci se prostřednictvím analýzy žákovské rezoluce a dalších dobových dokumentů seznámí s propagandistickou kampaní související s procesem s Miladou Horákovou, kterou nahlíží z perspektivou tehdejších školních dětí. Žáci se učí rozpoznávat ideologický jazyk a zasazují rezoluci do dobového kontextu. Snaží se porozumět možným postojům dětí, které rezoluci podepsaly.

Klíčová slova: Československo 50. léta, politické procesy, vzdělání, propaganda, dobové perspektivy, sestavujeme podloženou odpověď

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ FAKSIMILE (5 min.)

Prohlížení faksimile rezoluce s pomocí lupy a četba přepisu.

Žáci mohou postřehnout, že text rezoluce je napsán na stroji a sami žáci připsali pouze podpisy. Učitel může osvětlit dobový pojem „národní škola“: jde o tehdejší označení prvního stupně základní školy. Navazuje na starší výraz „obecná škola“.

2 OZNAČOVÁNÍ KLÍČOVÝCH PASÁŽÍ (5 min.)

Označování pasáží rezoluce, které osvětlují dobový význam rezoluce.

Učitel podněcuje žáky, aby zaujali perspektivu dobových aktérů. Může odkázat na historický a sociální kontext situace a doplnit otázky, které podpoří žáky v analýze: Jak mohli podepisování rezoluce vnímat rodiče dětí? Proč učitelé či vedení školy zapojilo děti do obdobné aktivity? Jak byste obdobnou situaci vnímali dnes?

3 KRESLENÍ DO FAKSIMILE (5 min.)

Vyznačování pasáží ve faksimile, které se žákům zdají nesrozumitelné. Připojování vlastního komentáře či otázky.

4 KONTEXTUALIZACE TEXTU (10 min.)

Prohlížení pramenů v doplňkové galerii s pomocí lupy. Zápis nových informací do faksimile. Připojování vlastního komentáře či otázky.

Učitel upozorní žáky na klíčový pramen v galerii, kterým je dálnopis Krajského výboru KSČ v Gottwaldově určený ÚV KSČ v Praze. Žáci mohou na příkladu zprávy z někdejšího Gottwaldovského kraje (jehož součástí byla dotčená obec Újezd) získat představu o kampani spojené s procesem s Miladou Horákovou. Pramen ukazuje, jak komunistická strana organizovala a sledovala aktivity občanů v závodech, v obcích i ve školách. Učitel podněcuje je otázky po důvodech této kampaně. Upozorňuje, že rezolucím byla věnována velká pozornost v tisku a rozhlasu (televize zahájila provoz až v roce 1953).

Kreslená rezoluce dětí z národní školy v Merklíně na Karlovarsku ilustruje další možné podoby školních rezolucí. Dobovou atmosféru dokresluje fotografie školních dětí, které v květnu 1950 podepisují Stockholmskou (tzv. mírovou) výzvu za zákaz atomových zbraní. Využití dětí v obdobných kampaních bylo v 50. letech častou praxí. Učitel může podněcovat otázky, proč stát o zapojení dětí usiloval.

5 INTERPRETACE PRAMENŮ (10 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy pramenů odpovídají do textového pole na rámcovou otázku: ? Proč žáci psali rezoluci? Formulují vlastní otázky k okolnostem vzniku pramene: ? Na co byste se zeptali dětí, které rezoluci podepsaly?

Odpověď na rámcovou badatelskou otázku není předem dána. U výstupů můžeme předpokládat různorodost, jež může záviset na perspektivách a kontextech, jež žáci nepředvídatelně zohlední. Analýza samotné situace ve škole může vést k závěru, že žáci psali rezoluci, protože je k tomu donutil učitel, protože podepisování různých prohlášení byla v roce 1950 rozšířená praxe. Reflexi může zajímavě obohatit zapojení perspektivy rodičů podepsaných dětí, kteří nejsou v rezoluci přímo zmíněni. Pohled do rodiny akcentuje i souvislost, že rodiče nemuseli souhlasit s postoji vyjádřenými v rezoluci, mohli mít snahu dětem svůj postoj vysvětlit, nebo naopak celou situaci z obavy z případných postihů přešli mlčením. Hodnotu závěrečného výstupu z cvičení zvyšuje, pokud žáci formulují další otázky, na něž může učitel případně navázat širší výukou o politických procesech a době stalinismu: Museli rezoluce psát všichni žáci? Kdo rozhodoval o tom, zda a jak se rezoluce na škole bude psát? Proč strana organizovala politické procesy? Bylo možné podpis odmítnout a s jakými následky?

Další možnosti zapojení do výuky:

- Rezoluce zajímavě propojuje ideologický jazyk moci s aktivitami „obyčejných“ lidí zdola. Ukazuje, jak se v době stalinismu komunistická strana snažila zapojit občany do propagandistické kampaně v rámci politických procesů. Výuku můžeme doplnit ukázkami z masových médií, která byla v kampani využita (zejména dobový tisk, Rudé právo je dostupné [online](#)). Na [webu](#) České televize je dostupný dokument Proces H (r. Martin Vadas, 2008), který zpřístupnil dobový filmový záznam z procesu. Žáci si díky těmto pramenům lépe představí dobovou atmosféru, v níž rezoluce vznikala, a širší kontext jednání aktérů (obtížnost odmítnout připojení svého podpisu).
- Učitel může navázat další práci s prameny ze školního prostředí, které žákům ukazují minulost v srozumitelném sociálním kontextu. Lze pracovat s lekcemi z webu [Dějiny ve škole](#), který se zaměřuje na vztah ideologie a školy i v jiných obdobích československých dějin. Také HistoryLab nabízí další cvičení ze školního prostředí, například Proč seděli ve škole?, Proč je v československé škole?, Co ministr vzkazuje učitelům? nebo Co se učíme kromě počítání?
- Téma je možné aktualizovat. Jaké rezoluce či jiné dokumenty podepisují v současnosti? Jak obdobné texty vznikají? Proč je lidé podepisují? V čem se současné podepisování obdobných dokumentů liší od situace v Československu roku 1950? Případně může učitel směřovat žáky k reflexi přítomnosti dětí v různých (např. reklamních) kampaních.